

A dobbantós diákok és tanáraik a Dobbantó programról Összefoglaló a Magyar Gallup Intézet pályakövetéses vizsgálatáról

A **Magyar Gallup Intézet** megbízást kapott a **Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért** Közalapítvány **Dobbantó** projektjének hatásvizsgálatára, mely tervezett vizsgálat elsősorban a Dobbantó programban a 2009/2010 tanévben beiskolázott dobbantós diákok további pályafutását volt hivatott nyomon kísérni.

A pályakövetéses vizsgálat célja:

- A Dobbantó osztályokba beiskolázott diákokról a pályázat kiírásában megfogalmazott vizsgálandó kérdésekre, feladatokra a lehető legárnyaltabb képet adni, a különböző módszerekkel kapott eredmények alapján.
- A tanulói életpályát befolyásoló, támogató és akadályozó tényezők: módszerek, eljárások, körülmények (tanulási környezet, iskolai szervezeti kultúra) és kapcsolatok (pedagógusokkal, társakkal, családdal) feltérképezése, tanulókra gyakorolt hatásuk elemzése.
- A tanulói életpálya közel egy éves követése alapján a tanulói nyomon követési rendszer fejlesztéséhez módszertani gyűjtemény összeállítása.

A kutatás néhány fontos eredménye

Kutatásunkban 2009/2010-es tanév Dobbantó osztályaiba járt diákok jelenlegi élethelyzetét tártuk fel. Mindez magába foglalta pályafutásuk alakulását (továbbtanuló, kisodródott, dolgozó), helyzetük megélését (szubjektív életminőség, jövőkép, integráció, helytállás), valamint az életük alakulását befolyásoló tényezőket (környezeti, iskolai hatások)

A vizsgálat feltárta az eredményeket, a személyközpontúság fontosságát a pedagógiai gyakorlatban és megközelítésben. A nyomon-követés lehetséges volt a legtöbb Dobbantós tanuló esetében, és a figyelem a tanulói közreműködést segítette a vizsgálat során. A program fejlesztéséhez a részletes vizsgálati adatok jó alapot szolgáltatnak, és felhívják a figyelmet az intézményi szintű tennivalókra, mind a módszertan, mind a szervezeti szintű támogatások fejlesztésére.

A **Dobbantó Program** osztályaiban történt egy éves fejlesztés - kutatási eredményeink tükrében állíthatjuk – a **fiatalok életének meghatározó szakasza volt.**

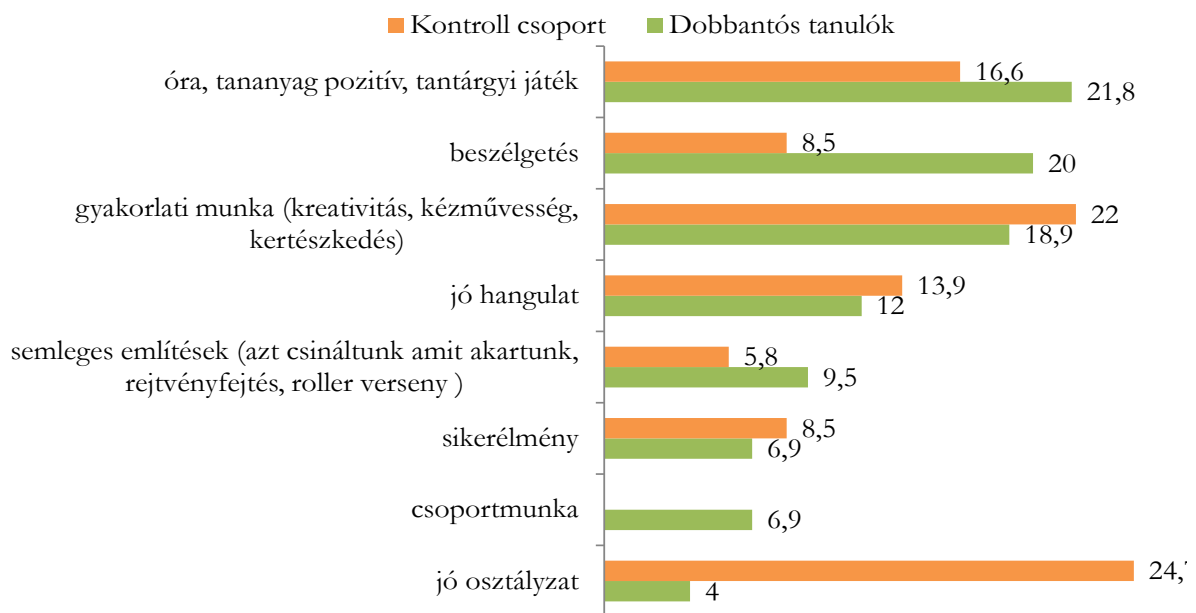
A kutatásban részt vevők **98%-a** nyilatkozott úgy, hogy **örömmel tölti el, hogy dobbantós diák volt. 89%-uk** véli úgy, hogy sok olyan ismeretet, **gyakorlati tudást kapott a Dobbantóban**, amelyet jól hasznosít az életben.

Dobbantóban kapott hasznosítható tudások

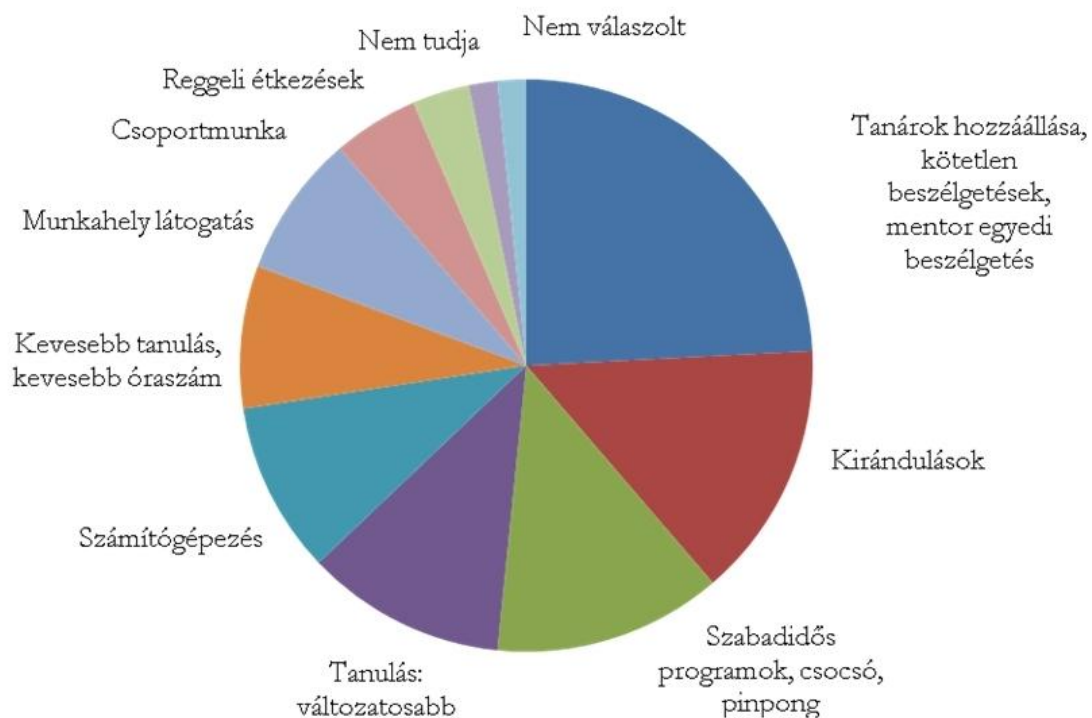

A megnevezések között elsősorban gyakorlati ismereteket láthatunk, bár egyes fiatalok erkölcsi értékeket is nevesítettek. (együttműködés, viselkedési normák, elfogadás)

A közoktatásban lévő fiataloknál érzelmi motívumokra is rákérdeztünk: „Az elmúlt héten volt olyan tanóra, amelyikre szívesen gondolok vissza. Mi történt ezen az órán?” A kontroll csoportos válaszokkal összevetve láthatóan **más értéket helyeznek előtérbe a dobbantós fiatalok** osztálytársaikhoz képest. Míg a dobbantós értékrendet nem tapasztalt diákoknál „jó érzést” a kapott jó osztályzat váltotta ki, addig a **dobbantós fiatalok a beszélgetést sorolták előkelő helyre**. A dobogó másik két fokát azonos módszertani elem foglalta el, mely meghatározó a fiatalok motiválhatóságában. (tantárgyi játék, pozitív óravezetés és a gyakorlati munka)

Ugyanezt erősíti a közoktatásban maradt fiatalok több mint fele (57,41%), amikor valamilyen Dobbantóban alkalmazott módszert, eszközt, pedagógiai megközelítést vezetne be jelenlegi osztályában.

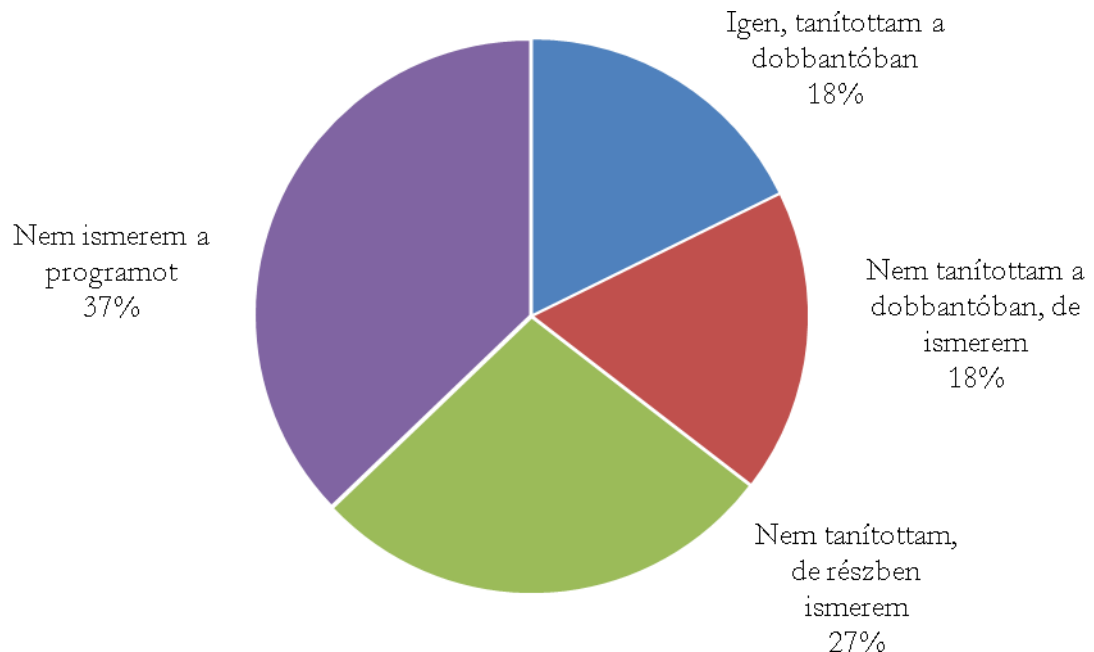

A diagramon jól látható, hogy tapasztalataik alapján kiemelten azokat vezetnék be jelenlegi osztályukba, mindennapi gyakorlatba, amelyek az emberi kapcsolatokat, bizalmat, biztonságot erősítik (pedagógusi beállítódás, beszélgetések, mentori egyéni kapcsolat, reggeli étkezések). Fontos számukra a közös kirándulás, szabadidős program. A tanulmányi és szakmai fejlődést támogató tevékenységek (számítógépes gyakorlat, munkahely látogatás, változatosabb tanulás, valamint a kevesebb óraszám-tanulás is hangsúlyos a kiemelték között.

A kutatásban kiemelten vizsgáltuk az osztályfőnökök véleményét, akiknek válaszaiból a fiatalok életútjának alakulásán túl, a program intézményesüléséről is képet alkothattunk.

A dobbantós diákok osztályfőnökeként dolgozó pedagógusok több mint fele jól, vagy részben ismeri a programot. 37,1%-uknak nincs ismerete a dobbantóról, de közöttük találjuk azokat a pedagógusokat, akik nem dobbantós iskolában tanítanak.

Tanított-e Ön tavaly a dobbantós osztályban? Ismeri-e Ön a dobbantó program módszertani elemeit?

A kutatási eredmények igazolják a program szükségességét, létjogosultságát. Mind a vezetői, mind az osztályfőnöki interjúk alapján elmondható, hogy a program beépülése az intézmények mindennapjaiba megkezdődött. Ennek némileg ellentmond az, hogy valamennyi osztálytermi munkára vonatkozó mérési érték messze elmaradt a diákok közérzetére vonatkozó eredményeitől. A fiatalok érzelmileg kötődnek a programhoz, attól sokat kaptak, de az eredmények egy részét kritikusan kell nézni. Sok kérdés még nyitva maradt, melyek mélyebb elemzést igényelnének.

A közel nyolc hónapig tartó kutatásban 191 szakiskolában tanuló fiatal vett részt. Ők alkották a „közoktatásban lévő” és „kontroll csoport” tagjait. Érdeklődésük fenntartása a kutatás során használt különböző módszerek alkalmazásával vált lehetővé. Ezt az elkötelezett részvételt segítette a mobil telefonra épült Élmény Mintavételezési Módszer(ESM). Erősen motiválta a fiatalokat a rájuk irányuló folyamatos figyelem, hogy aktív résztvevői lehetnek egy olyan kutatásnak, amely róluk szól, valamint a részvétel „jutalma” maga a mobil telefon készülék, amelyet megtarthatnak a kutatás lezárása után. Számunkra is sikerként könyvelhető el részvételi elégedettségük.

Összegzés

A Dobbantó szakiskolai program 2009/2010-es tanévében támogatott (SNI) fiatalok iskolai és munkaerő-piaci pályakövetéses vizsgálata során nyomon követtük a fiatalok életét az iskolában, munkahelyen és az életben. A nyomon követéshez különböző módszereket alkalmaztunk, abból a célból, hogy az iskolai, munkahelyi integrációról, a tanulmányi, munkahelyi helytállásról és a támogató környezetről képet kapjunk. Célja volt még a vizsgálatnak az is, hogy a jelenlegi és

jövőbeni dobbantós tanulók további iskolai, munkaerő-piaci pályafutását, életesélyeik javulását – a program finomításával, eszközeink adaptálásával-, hatékonyabban tudják követni és támogatni az intézmények.

A kutatás lehetővé tette, hogy a tanulók szubjektív életminőségéről és jövőképéről is információkat gyűjtsünk.

A tanulói nyomon-követés vizsgálatának 8 hónapja alatt az eredmények megerősítették azt, hogy a Dobbantó program elérte kitűzött céljait.

Vizsgálatunkban arra összpontosítottunk, hogy sikerült-e a 2009/2010-es tanévben a Dobbantó programban résztvevőknek a beilleszkedés a közoktatási intézmények normál osztályaiba, a munkahelyi környezetbe, közösségekbe? Helytálltak-e a tanulásban, a munkában? Mennyire volt sikeres a környezeti, szervezeti támogatás az iskolában és a munkahelyen? Hozzájárult-e a Dobbantó program egyéni életútjuk sikeres alakításához?

A vizsgálat különös eleme volt a szubjektív életminőség és a fiatalok jövőképeinek feltérképezése, mégpedig azért, mert meggyőződésünk, hogy a remény, a jó közérzet és a pozitív jövőkép a biztosítéka a mindennapok sikerének.

A tanulók a Dobbantó programról egyértelműen pozitívan vélekedtek, az ott töltött egy esztendőről jó élményeik vannak. Ezek közül kiemelték a személyes figyelmet, támogatást, azt, hogy biztonságban érezték magukat, és a társas kapcsolataik társaikkal és a pedagógusokkal fontosak és támogatóak voltak a számukra. Használható ismereteket is kaptak a programtól a pályaválasztáshoz, az életút megtervezéséhez, munkahelykereséshez.

Az integráció az új környezetben, a Dobbantó egy éve után, sikeresnek mondható. A tanulók a beilleszkedtek az új osztályközösségbe, a társas kapcsolataik osztály és iskolai szinten is jók. Legtöbbször az adott intézményben szeretnék befejezni tanulmányaikat és ezt a szándékukat válaszaikban meg is erősítették.

A tanulmányi helytállásukat is segítette az a muníció, amelyet a Dobbantó ideje alatt kaptak. Megerősítette önismeretüket, önértékelésüket a fejlődésük folyamatos értékelése, a támogató környezet. Az eredmények birtokában úgy látjuk, hogy az iskolai sikerek hozzájárultak ahhoz, hogy a tanulók szülei is partnerei voltak a pedagógusoknak és saját gyermeküket a fejlődésben - az iskolai sikereket látva- támogatták, biztatták. Személyes erősségeikkel tisztában vannak, a tanórán kívül is élnek a tanulás lehetőségeivel, vagy tervezik azt.

Az iskolai környezet, az intézmény szervezeti kultúrája és ezek hatása a volt dobbantós fiatalokra, mutatta a legkritikusabb képet. A tanórákon a differenciálás, az egyéni különbségekhez való alkalmazkodás, az együttműködésen alapuló kiscsoportos munkavégzés jelentősen elmaradt a többi kérdésre adott válaszok értékeitől.

Az elkötelezettség vonatkozásában az előzőekhez képest kevésbé biztató a kép. Ha az összevont elkötelezettségi mutatót nézzük, akkor a volt dobbantós tanulóknak csak közel a fele érez határozottan elkötelezettséget iskolája iránt.

Az iskolai környezettel kapcsolatban azt feltételezzük, hogy a Dobbantó program hatása még nem elég erősen épült be a programot befogadó intézmények szervezeti és pedagógiai kultúrájába, annak ellenére, hogy az intézményvezetői interjúk során több igazgató is hangsúlyozta a belső továbbképzést, amelynek során a többi pedagógus megismerkedett, átvehette a módszereket. A belső képzések, továbbképzések hatékonyságát feltételezésünk szerint rontja sok intézményben a magas tanulói létszám (néhányban 2-3000 tanuló a teljes intézményben), a pedagógusok

túlterheltsége, valamint a Dobbantós osztályok elszigeteltsége, vagy a tagintézmények fizikai távolsága. Az új, a Dobbantóban bevált módszerek, az új pedagógiai kultúra beépülése a befogadó intézménybe tudatos vezetői támogatást, hosszabb időt és szervezettebb belső továbbképzést igényel. Ez azért is fontos lenne, mert az intézmények gyermekvédelmi felelősei, a vezetők és a pedagógusok is kiemelték azt, hogy a tanulók többsége számára is hasznos lenne egy Dobbantó program, vagy ahhoz hasonló.

A vizsgálat során nem találtunk nagyon lényeges eltérést az eredményekben a dobbantós és a kontroll csoport között, valamint a korosztályi és a lakóhely szerinti bontásban is csak néhol voltak kisebb eltérések. Említést érdemel, a 19-25 évesek csoportja, akiknél több helyen is eltért az eredmény a többiekétől. Itt az életkori különbségből, az élettapasztalatból adódtak ezek az eltérések elsősorban. Markánsabb különbséget csak az SNI és nem SNI profilú intézmények értékei között találtunk, amelynek az a magyarázata, hogy a többségében SNI-s tanulókkal foglalkozó iskolák pedagógusaihoz nagyon közel állt a Dobbantó megközelítése, módszertana.

Az ESM összevont mutatói alapján azt mondhatjuk, hogy a tanulók jövője reményteljes (Hope index), mind a jelenlegi életet, mind az 5 év múlva becsült élethelyzetet jónak ítélik meg a tanulók. A tanulók iskolájuk iránti elkötelezettség (Engaged index) mutatójára már utaltunk az előzőekben, ennek értékei alacsonyabbak a többivel összevetve. A jólét mutató (Wellbeing index) a vizsgálatban résztvevők felénél jelzi azt, hogy jól érzik magukat a bőrükben, boldogulnak a mindennapokban, az iskolában és az életben.

Az eredmények reményeink szerint segítik a Dobbantó program további fejlesztését, segítséget nyújtanak az intézményeknek abban, hogy az eredmények ismeretében a program elemei beépüljenek az intézmény mindennapi gyakorlatába, pedagógiai kultúrájába. Reményeink szerint a módszertani útmutató segíti majd a tanulói nyomon-követés hatékonyságát a jövőben.